

Paul Auster: Sattumuksia Brooklynnissa | Maailmankirjat

Kiiltävähäärniskainen ritari tekee parhaansa

VESA LAHTI

Paul Auster palaa New Yorkin Brooklyniin teoksessaan *The Brooklyn Follies*, 2005. (Sattumuksia Brooklynnissa)

On kulunut kaksikymmentä vuotta *New York*-trilogian ensimmäisen kertomuksen, *City of Glass* (huomaa Austerin nimivalinnat, niillä on yleensä merkityksensä) ilmestymisestä. Kirjan minäkertojana esiintyy muuan Nathan Glass, joka kirjan alussa kertoo kuinka hän etsiskeli rauhallista paikkaa kuolla päätyen lopulta Brooklyniin. Kerronnan edetessä yhä ilmeisemmäksi käy tosiasia, että Nathan on etsimässä myös uuden elämän alkua.

Nathan on toipumassa keuhkosityövästä. New Yorkissa hän yllättäen tapaa sisarenpoikansa Tomin. Nathan muovaa Tomista kirjan pääsankaria, mutta yhtälailla kertoja itse on teoksen päähahmon roolissa. Kehystarinan sisällä Auster esittää kertomuksen toisensa perään. Nathanin ja Tomin elämänhalut palaavat Rachelin, Marinan, B.P.M:n (Nancyn), Lucyn, Honeyyn, Auroran ja Joycen myötä. Kirjassa matkustetaan pohjoiseen, Vermontiin ja etelään, Carolinaan. Molemmat matkat muodostuvat sekä Tomille että Nathanille käännekohdiksi heidän elämässään. Kirja toistaa tuttuja Austerin aiheita ja teemoja. Eräs useimmin kirjailijan teoksissa esiintyvä aihe on sattuma. Epäonnisen tai onnekkaan sattuman kautta juoni saa odottamattoman käänteen. Joku voisi sanoa sitä kohtaloksi. Auster käyttää näitä odottamatta tapahtuvia asioita kaikissa teoksissaan, unohtamatta niitä tästä uusimmastaankaan. *The Brooklyn Follies* on kirjailijan edellisiin teoksiin verrattuna ulkoisesti kevyempi. Tarinoilla on merkityksensä. Tomin kertomus Kafkasta ja pienen tytön nukesta toimii ajatuksia herättävänä esimerkkinä.

Kaikki alkaa yksinäisyydestä. Teema, jota hän käsitteli ei-fiktiivisessä kirjassaan *The Invention of Solitude*, 1982. Tässä novellissaan Auster on jo matkalla kohti *New York*-trilogian teemoja ja tyyliä. Hän kasaa palapeliä isänsä maneerien, esineiden, perheen yhteisten asioiden (niiden vähäisten) avulla. Kirjailijan isä on aina ollut poissa. Hänessä ei ollut koskaan tartuntapintaa, puhetta tai elettä, josta saada otetta. Auster toteaa, kuinka hänen kanssaan oli aivan mahdotonta keskustella. Hän on valehtelija, väistelijä, joka suojautuu, tekee väistöliikkeitä, kätkien ja tukahduttaen tunteensa. *Brooklyn Follies*in Nathan luo itsestään saman vaikutelman. Hänellä on takanaan epäonnistunut avioliitto ja suhde ainoaan tyttäreen on pahasti tulehtunut. Kirjan kertojana Nathan on varsin niukkasanainen omasta henkilöhistoriastaan, joka rakentuu vähin erin muiden ihmisten tekemisten ja kokemisten kautta. Hänen sankaruutensa näyttäytyy tekojen muodossa, jotka nekin hän suorittaa vähäeleisesti, mutta päättäväisesti, suurella sydämellä. Yksinäisyys on murrettavissa, niin Nathanin kuin muidenkin hänen läheistensä suhteen.

Toinen merkittävä teema on ystävyys. Sen merkittävyys korostuu Tomin ja Nathanin suhteessa. Samaan kategoriaan voitaneen lukea päähenkilöiden intiimit tai muuten hyvin lä-

heiset naisuhteet. Parhaat ystävyysuhteet kehittyvät rakkaudeksi, mutta luonnollisesti ne vaativat kaikkien osapuolien ponnistuksia. Näissä ystävyysuhteissa tarkkaavainen lukija yhdistää helposti kahden eri kirjan transvestiitti-kuvaukset eli John Berendtin Chablicksen teoksessa *Midnight in the garden of good and evil* Austerin Rufukseen. Molemmissa teoksissa on kieltämättä paljolti samaa, positiivista henkeä, jolla pyritään irrottautumaan pahoinvoivan yhteiskunnan kuristavasta otteesta. Siinä, missä Berendt sekoittaa soppaansa etelän magiaa ja woodoota, niin Auster tarttuu asioihin realistisemmin. Taustalla häälyvät myös poikavuosien unelmat ja komeat ritarit, jotka ratsastavat pelastamaan kauniita prinsessoja.

Teos sisältää myös vahvaa yhteiskuntakritiikkiä ja kirja päättyy hetkeen, muutama tunti ennen syyskuun 11. päivän terrori-iskua. Amerikkalainen yhteiskunta voi pahoin. Auster kuvailee tarkasti perhesiteiden rikkoutuneisuutta, uskonnon varjolla harjoitettavaa moralismia, joka saa pahimmillaan inhottaviakin piirteitä. Petokset, ihmisten keskinäinen epäluottamus ja pahat, ilkeät asiatkin hän kuvaa kaunistelematta. Nathan on kuin John Fordin elokuvan Etsijät Ethan, joka pelastaa jäljellä olevan perheen. Auster toistaa filmin rakennetta pelastetun tytön hahmossa. Nathanin myyttinen sankarihahmo antaa toivoa paremmasta maailmasta. Austerin kirja valaa lukijaan uskoa hyvän puolesta pahaa vastaan. Kirjan suomennosta ja ehkä myös filmiversiota odotellessa voi todeta, että Auster on edelleen voimissaan.

“Uncle Nat,” she said, opening her arms to me. “My knight in shining armor.” p. 255

Paul Auster: *Sattumuksia Brooklynissa*, suom. Erkki Jukarinen, Tammi 2008